

Leo Trotskij

Att bygga socialism innebär frigörelse för kvinnorna och beskydd åt mödrarna

Det bästa sättet att mäta våra framgångar är att se på vad som i praktiken gjorts för att förbättra mödrarnas och barnens situation. Detta är en pålitlig måttstock; den för ingen bakom ljuset. Den visar direkt på både de materiella framstegen och de kulturella förbättringarna i vidare bemärkelse. Den historiska erfarenheten har sagt oss att även proletariatet, i kampen mot sina förtryckare, är långt ifrån beredvilligt att ge nödvändig uppmärksamhet åt kvinnans förtryckta situation som husmor, mor och maka. Så ser den fruktansvärda maktmodell ut, som vanan vid kvinnans förslavande innebär. Det tjänar ingenting till att ens tala om bönderna! Bördan och hopplösheten i bondekvinnornas öde, och inte bara dom från fattiga utan också dem från medelbondens familjer, kan idag troligen inte ens jämföras med det värsta straffarbete. Ingen vila, ingen ledighet, inte en stråle av hopp! Vår revolution når bara i efterhand till familjens grundvalar. Och huvudsakligen till människor som bor i städer i våra industriområden. På landsbygden går det mycket sakta. Och här är problemen omätbara.

För att i grunden kunna ändra kvinnans situation måste de sociala, familjära och privata förhållandena ändras. Djupet av modersproblemet kan uttryckas i det faktum att hon, i allt väsentligt, är en levande punkt, där alla de avgörande elementen i ekonomiskt och kulturellt arbete korsar varann. Frågan om moderskapet är en fråga om bostad, rinnande vatten, kök, tvättstuga, matsal. Men det är lika mycket en fråga om skolor, böcker, rekreationsplatser. Dryckenskap drabbar skoningslöst den som är husmor och mor. Brist på bildning och arbetslöshet likaså. Rinnande vatten och elektricitet i hemmen lättar framför allt kvinnans bördor.

Moderskapet är en fråga som innefattar alla tänkbara problem. Här möts alla delar, för att sedan återigen spridas. Den materiella standardens otvivelaktiga ökning i landet, gör det möjligt, och därför nödvändigt, att på ett ojämförligt vidare och djupare sätt än hittills, ägna uppmärksamhet åt mödrar och barn. Hur stor energi vi ägnar detta område, visar i vilken utsträckning vi lärt oss länka samman de olika grundfrågorna i vår tillvaro.

På samma sätt som det var omöjligt att närma sig byggandet av Sovjetstaten, utan att frigöra bönderna från träldomen, är det omöjligt att föra socialismen vidare utan att frigöra böndernas och arbetarnas kvinnor från familjens och hushållets slaveri. På samma sätt som vi en gång mätte den revolutionära arbetarens mognad inte bara efter hans attityd till kapitalisten, utan efter hans attityd till bonden, d v s efter hur väl han förstod nödvändigheten att befria bonden från träldomen – på samma sätt måste vi nu mäta arbetarens och den progressive bondens socialistiska mognad efter deras attityd gentemot kvinnor och barn. Mognaden måste bedömas utifrån deras förståelse för nödvändigheten att befria modern från hennes straffarbete, och ge henne möjlighet att räta på ryggen och ta del av det sociala och kulturella livet.

Moderskapet är alla problems centrum. Därför måste varje ny åtgärd, varje lag, varje steg i det sociala och ekonomiska uppbyggandet undersökas noga utifrån vilken verkan det får på familjen. Huruvida det gör moderns situation värre eller bättre. Huruvida det förbättrar barnets ställning.

Det stora antalet hemlösa barn i våra städer bär en hemskt vittnesbörd om hur vi fortfarande sitter fast i det gamla samhällets garn - ett samhälle, som under sin nedgångsperiod visat sina mest avskyvärda sidor. Mödrarnas och barnens belägenhet har aldrig varit så svår som under de år då det gamla samhället ersattes av det nya, speciellt under inbördeskriget. Den intervention som Clemenceau, Churchill och Koltjak-, Denikin- och Wrangel-anhangen deltog i, drabbade på det grymmaste sätt arbetarkvinnorna, bondekvinnorna och mödrarna.

Det arv vi fick var en hemlöshet bland barn, en hemlöshet som saknar motstycke. Modern föder barnet till sin egen hemlöshet. Det bästa sättet att förbättra barnens situation, är omtanke om mödrarna.

Ekonomins allmänna utveckling skapar förutsättningar för en gradvis ombildning av familjen och hemlivet. Alla frågor som hör till detta problem måste framställas i sin hela betydelse. Vi närmar oss nu från olika håll förnyandet av landets baskapital; vi skaffar oss nya maskiner istället för de gamla; vi bygger nya industrier; vi bygger ut järnvägen; bönderna får plogar, såningsmaskiner och traktorer.

Men det främsta "baskapitalet" är folket, d v s dess styrka, hälsa och kulturella nivå. Här behövs förbättringar i än högre än då det gäller industrins utrustning och böndernas verktyg. Vi får inte tro att alla år av slaveri, hunger och förtryck, krig och epidemier kan passera utan att lämna spår. Nej, både sår och ärr finns kvar. Tuberkulos, syfilis, neurasteni (lättare psykiskt sjukdomstillstånd, övers anm) och alkoholism är bara några exempel på sjukdomar, som är vanliga bland de breda befolkningslagren. Nationen måste bli frisk. Utan det är socialismen otänkbar.

Vi måste komma åt grunden, upphovet. Och var finns nationens upphov om inte hos mödrarna? Kampen mot försummandet av mödrarna måste ges högsta prioritet. Bostadsbyggande, barnstugebyggande, gemensamma matsalar och tvättstugor måste sättas i uppmärksamhetens centrum. Och uppmärksamheten måste vara påpasslig och väl organiserad. Här är det frågor om kvalitet som är avgörande. Lättnader när det gäller barnomsorg, matlagning och tvätt måste komma; fördelarna med detta system kommer att ge dödsstöten åt den gamla inlåsta och isolerade familjeenheten, som helt vidmakthållits genom husmödrarnas och mödrarnas böjda ryggar. Miljöförbättringar framkallar oundvikligen en ström av krav, och en ström av lösningar. Gemensam barnomsorg, liksom allmänna matsalar för vuxna, är billigare än om detta sköts i familjen. Men överförandet av materiella tillgångar från familjen till den gemensamma barnomsorgen och till den gemensamma matsalen kan ske endast om vår sociala organisation kan lära sig hur den ska tillgodose människornas mest primära behov på ett bättre sätt än familjen kan. Speciell uppmärksamhet måste riktas mot kvalitetsfrågorna. Det är nödvändigt att de organ och institutioner, som är till för arbetarfamiljens behov, ständigt drivs på och är underställd påpasslig social kontroll.

De medvetna kvinnliga arbetarna måste naturligtvis bli banbrytarna i den stora kampen för mödrarnas frigörelse. Till varje pris måste denna rörelse riktas mot byarna. Men även i våra städer finns mycket kvar av småborgerlig karaktär. Många arbetande mäns kvinnosyn är fortfarande inte socialistisk, utan konservativ, bondeaktig och i grunden medeltida. Sålunda drar den av familjeoket förtryckta bondkvinnan ner även arbetarkvinnan. Bondekvinnan måste resas. Och hon måste själv vilja resa sig, d v s hon måste väckas och visas på vägen.

Det är omöjligt att komma framåt om kvinnorna lämnas långt bakom. Kvinnorna är nationens mödrar. Ur kvinnoslaveriet växer fördomar och vidskepelse som omhöljer den nya generationen och genomsyrar hela nationens medvetande. Det bästa sättet att strida mot religionens vidskepelse är den allsidiga omtanken om mödrarna. De måste resas upp och göras upplysta. Att befria mödrarna innebär att man skär av den sista navelsträng, som förbinder folket med dess mörka och vidskepliga förflutna.

Kislovodsk, november 1925

Leo Trotskij

Från *Za Novyi Byt*, dec 1925. *Sotjinenija*, band 21.

Översättning: Linda Fredriksson.

Digitaliserad av Patrik Olofsson, Marxist Internet Archive